

Check it!

Hogyan
kerüljük el
az online
csapdákat?

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó

Igaz vagy kamu? - előadások és foglalkozások középiskolásoknak

Digitális írástudás - Interaktív könyvtári foglalkozások 7-8. osztályosoknak

Kattints okosan! - útmutató a digitális világban az idősebb generáció számára

Problémás internethasználat - miként ismerjük fel, ha már túlzottá válik a világháló használata

Igaz vagy kamu? - Nyári műhely 14-16 éveseknek

A TARTALOM ELÉRÉSÉHEZ
CSAK KATTINTSON A CÍMRE.

Check It!

- Hogyan kerüljük el az online csapdákat?

A digitális írástudást és a tudatos médiahasználatot is fejlesztette a Goethe-Institut Budapest és a pécsi Csorba Győző Könyvtár közös, Check it! elnevezésű programsorozatában.

A 2025. márciustól júliusig tartó programsorozat célja az volt, hogy a fiataloknak és az idősebb korosztály számára segítséget nyújtson a digitális világ tudatos és biztonságos használatához, valamint az információk készségek fejlesztéséhez. Az események interaktív formában támogatták a résztvevőket abban, hogy magabiztosan tudjanak eligazodni az online világban és tudatos döntéseket hozzanak a digitális tartalmak fogyasztása és előállításának során.

A résztvevők bevont szakemberek és a könyvtárosok segítségével megtanulhatták a hamis hírek, a manipulált képek, az adatlopás és más online csapdák felismerését, és gyakorlati útmutatót kaptak a hiteles források önálló megtalálásához is.

Fontos rögzíteni, a könyvtárak ma már nemcsak a tudás és kultúra megőrzését szolgálják, hanem modern digitális szolgáltatásokkal és ismeretterjesztő programokkal is támogatják a tájékozódást, hozzájárulva a véleményformáláshoz. A könyvtáraknak naprakésznek, felkészültnek kell lenniük az információszolgáltatásban, a felmerülő felhasználói kérdésekre hiteles válaszokat kell adniuk.

Jelen kiadvány a programsorozat előadásainak rövid kivonatait, összefoglalóit, a megvalósult nyári tábor foglalkozásainak tartalmát, tapasztalatait osztja meg az olvasóval. Célunk, hogy mintát, témákat, ötleteket adjunk jövőbeni, hasonló előadásokhoz, foglalkozássorozathoz.

Hangsúlyozzuk, hogy az információs társadalom, az infokommunikációs világunk napról napra változik. A kiadványban található példák, előadások tartalma is folyamatosan formálódhat, az itt bemutatott példákat jól lehet támpontként használni, de a későbbiekben ajánlott új, aktuális példákat is beemelni majd a felhasznált tervezett foglalkozásokhoz.

A szerkesztők

IGAZ VAGY KAMU

ELŐADÁSSOROZAT
középiskolásoknak

60
percben

Közösségi média és kritikus gondolkodás

– Fontos-e médiaműveltség?

ELŐADÓ: RAJNAI RICHÁRD
kommunikációkutató,
médiapedagógus

Az előadás célja: **Bevezetés a kortárs médiakörnyezet kritikus értésébe**

Az előadás során a jelenlévő középiskolás diákokkal elsősorban arra kerestük a választ, hogy miért van szükség az önreflexív és kritikus médiahasználatra, illetve, hogy ehhez miként járul hozzá a médiaműveltség. Először két videóklipet néztünk meg. Mindkettőt a bosnyák Dubioza Kolektiv készítette, és a saját koruk médiajelenségeire reflektáltak bennük. Az első 2016-ban készült (Free Song), a második 2022-ben (Bubrezi). A résztvevő tizenéveseknek az volt a feladata, hogy összegyűjtsék a kétféle médiavilág jellemzőit. Arra voltunk kíváncsiak, hogy 5-6 év alatt mi minden változott, hogyan alakult át ilyen rövid idő alatt a minket körbe vevő médiatér (pl.: eltérő formátumok, közösségi média átalakulása, a tartalmak gyorsabb rotációja, új probléma-területek, új narratív sémák).

Ezt követően a mediatizációról volt szó, vagyis arról, hogy a mindennapi élet és a társadalmi viszonyok mindinkább a médiában való megjelenés és a médiaintézmények által alakulnak. A média – különösképp a fiatalabb korosztály által preferált közösségi média – nemcsak reprezentálja a világ különféle történéseit, hanem ezernyi szállal szövi át a mindennapi élet szövetét. A médiahasználat felelősséggel jár, mert a közönség nem csak szemlélője, hanem aktív alakítója is a médiatérnek: tematizál, reflektál, tartalmat állít elő stb. Ebből következően a médiavilág és az azon kívüli életvilág nem különül el egymástól. A privát és nyilvános határai is elmosódnak.

A következő tematikai egységben a mediapesszimista és a médiaoptimista narratívákról volt szó. A médiáról folytatott diskurzusban a média gyak-

ran negatív megítélés alá esik, ez pedig befolyásolja az egyén saját médiahasználatáról alkotott gondolatait. A mediapesszimista narratíva fókuszában a médiaipar és az üzenet áll. Leginkább arra keresi a választ, hogy mit tesz a média a közönséggel. Az előadás során azonban megvizsgáltunk egy másik lehetséges olvasatot is, mely mérsékelt mediapessimistának tekinthető. Arra voltunk kíváncsiak, hogy létezik-e másfajta megközelítés is? Így jutottunk el a brit cultural studies-hoz köthető kérdésfelvetéshez, miszerint a legfontosabb kérdés, hogy mit tesznek a közönség tagjai a médiatérben. Hogyan formálják a médiát cselekedeteik, hogyan képesek ugyanazon tartalmakból eltérő következtetéseket levonni, különféle élményeket átélni. A két narratíva összehasonlítása gyakorlati példákon keresztül történt (pl.: időmérleg vizsgálatok, nézettségi adatok értelmezése és elemzése; a médiatechnológiai eszközök használatának változásainak megértése). Azt is megnéztük, hogy milyen különbségek és hasonlóságok jellemzik a fiatalabb és idősebb korosztály médiahasználatát.

A következő blokkban a médiaműveltség jelentőségéről volt szó. A jelenlévők megismerték a médiaműveltség tartalmi elemeit (médiakritika, médiaismeret, médiahasználat, médiaalkotás). Szó volt arról, hogy ezek miként alkalmasak a kortárs médiatérben történő hatékonyabb, könnyebb és kifinomultabb jelenléthez. A foglalkozáson a jelenlévők megismerhették a médiahasználat három eltérő dimenzióját (élvezet/szórakozás, ideológiai/morális kérdések, hasznosság/tudásszerzés). Továbbá friss hazai kutatások alapján képet kaphattak arról, hogy egy lehe-

tséges tipizálás alapján a tizenévesek milyen médiahasználói attitűdökkel rendelkeznek.

Az előadás záró részében visszatértünk a tartalomelőállítás és a médiaipar kérdéséhez. Megbeszéltük, hogy mit jelent a kortárs médiaipar erőforrásigényessége. Megvizsgáltuk a közösségi média néhány alapvető jellegzetességét, így annak illékonyság természetét, a gyors elévülés következményeit, a folyamatos tartalomelőállítás kényszerűségét, valamint azt, hogy a médiazaj miatt miért nem egyszerű a fiatalok számára, hogy a saját hangjukat hallassák ebben a médiavilágban. A foglalkozást az a gondolat zárta, miszerint nincs médiaüzenet szándék nélkül. Ezek felismerése és megértése médiaműveltség nélkül nagyon nehéz.

Tapasztalatok: A foglalkozáson részt vevő három osztály tagjai az iskolájukban nem tanultak semmilyen formában médiát. Az előadás célja az alapfogalmak tisztázása volt, amihez nagyobb arányú előadói szerepre volt szükség. Látszott, hogy a kisebb méretű csoportokkal hatékonyabban lehetett volna feldolgozni a témát. A jelenlévők eltérő mértékben kapcsolódtak be az aktív párbeszédbe.

FORRÁSOK

www.kepagepben.hu

Rajnai Richárd:
**Miért van szükség
a médiaműveltség
fejlesztésére?**

Lessz Média-PABKOM 2024

Digitális nyomok: Vigyázz, mit hagysz magad után!

ELŐADÓ: RAJNAI RICHÁRD

Az előadás célja: **A késő modern médiakörnyezet jelentette kihívások bemutatása, különös tekintettel a tizenéveseket érintő adat- és személyiségvédelmi kérdésekre**

A foglalkozás elején a korábban tárgyalt médiaelméleti problématerületek felelevenítése történt. Szó volt arról, hogy mindannyian mediatisztált világban élünk, ezért a mindennapi cselekvéseinket meghatározzák a médiaeszközök. A médiavilág és az azon kívüli életvilág határai elmosódnak. Megvitattuk, hogy milyen hatása van a médiavilág állandó átalakulásának (fejlődésének) a hétköznapi életünkre. A folyamatosan megjelenő új technológiák (hardver és szoftver) kihívások sorát jelenti. Egyfelől el kell sajátítani az eszközhasználatot, másfelől az új eszközöket domesztikálni kell. Ez utóbbi folyamat részeként az eszköznek meglesz a helye a mindennapi cselekvéseinkben.

Arról is szó esett, hogy a médiahasználat felelősséggel jár és nagyon fontos a bizalom. Biznunk kell abban, hogy a médiaeszközök segítségünkre vannak, de abban is, hogy a médiaintézmények és a többi médiahasználó nem jelent számunkra veszélyt. Ugyanakkor mindannyiunk számára nyilvánvaló, hogy ez nem így van. Éppen ezért fontos a médiaműveltség néhány további komponense.

A foglalkozás következő részében egy részletet néztünk meg a Kamaszok (Adolescence, 2025) című sorozatból. A részletben egy fiatal fiú rendőrségi kihallgatása látszik. Súlyos bűncselekménnyel vádolják, de ő megpróbál mindent tagadni. A nyomozók azonban képi bizonyítékok sorozatát mutatják meg neki. Ismerik a közösségi médiás posztjait és hozzászólásait. Tudják melyik a kedvenc ruhája. Térfigyelő kamerák felvételének segítségével rekonstruálni tudják, hogy merre járt a bűncselekmény

időpontján, sőt magáról a bűncselekményről is van videófelvételük. A mediatisztált világban számtalan digitális nyom jelzi, hogy merre is járunk, mit is csinálunk.

A részlet bemutatása és megvitatása után a teremben ülőket 3 fős csoportok alakítására kértük. Az volt a cél, hogy a digitális eszközeikkel, de egymással együttműködve oldjanak meg néhány egyszerű feladatot. A kérdőív Google Űrlapon készült, a válaszok a beküldést követően egyből megjelentek a kivetítőn, így azonnal lehetett ezekre reflektálni.

Az első kérdések a médiahasználatról, a saját médiaeszközhöz (okostelefon) való viszonyra kérdeztek rá. Az volt a cél, hogy a tizenévesek pozitív gondolatokat fogalmazzanak meg a kérdésben, hiszen az őket körülvevő szűkebb és tágabb felnőttközösség (család, iskola, társadalom) leginkább a negatív hatásokat hangsúlyozza. Azonban érdemes érzékeltetni azt is a fiatalokkal, hogy a média elsősorban nem mumus. Ezután olyan kérdések következtek, melyek a személyes adatokkal, azok kezelésével, tárolásával, illetve védelmével voltak összefüggésben.

Fontosnak tartottuk annak bemutatását is, hogy a médiahasználat nem kockázatmentes tevékenység. Amikor valamit közzéteszünk az online térben, az abban a pillanatban adattá válik és elveszti privát jellegét. Nem tudjuk, hogy a különféle platformok pontosan mire használják fel az adatokat. Megbeszéltük a jelenlévőkkel, hogy a láthatóság korlátozása a részünkről csak illúzió, hiszen például a böngészők privát ablakai csak az adott gép esetében érvényesek, a techcégek ugyanúgy figyelik az online tevékenységünket, és arra sincs valódi ráha-

tásunk, hogy kik láthatják a bejegyzéseinket, hozzászólásainkat. Éppen ezért úgy kell elképzelnünk, hogy mindenkihez szólunk, de valójában csak egy nagyon korlátozott közönségünk lesz.

A foglalkozás záró részében – összefoglalásként – arról volt szó, hogy bármekkora is a közönségünk, felelősséggel tartozunk érte és saját magunkért is. A megosztásaink, feltöltött tartalmaink jellemeznek és minősítenek minket, a médiatérben végzett tevékenységünk vissza-követhető.

Tapasztalatok: A termet nem egy frontális előadás megtartásának megfelelően rendeztük be. A székekből 3 fős szigeteket alakítottunk ki. Ez a megoldás már a terembe lépés pillanatában motiválttá tette a középiskolásokat. Nem az iskolában megszokott sémával találták szemben magukat, ez jó hatással volt az aktivitásukra. Sok önálló ismerettel rendelkeztek, szívesen és bátran szóltak hozzá a témákhoz. A csoportos feladatmegoldásnál pedig aktívak és együttműködők voltak.

FORRÁSOK

www.kepagepben.hu

**Rajnai Richárd:
Miért van szükség
a médiaműveltség
fejlesztésére?**

Lessz Média-PABKOM 2024

Médiaalkotás hatékonyan, felelősen

ELŐADÓ: GÜTH ERVIN, újságíró

Az előadás célja: **Mivel bárki lehet tartalomkészítő, így érdemes ennek felelősségével is tisztában lenni.**

A digitális világban mindenki lehet tartalomkészítő: egy fotó, egy videó, egy poszt vagy egy mém is könnyen eljuthat sok emberhez. De minden megosztásnak súlya van – nemcsak a saját, hanem mások életére is kihatással lehet. Ezért fontos, hogy tudatosan és felelősségteljesen használd a médiát, legyen szó közösségi hálózatokról, blogokról vagy akár iskolai projektekről.

Amikor tartalmat oszt meg valaki, akár csak egy képet vagy egy rövid üzenetet, az az interneten szinte örökre megmarad. Egy rosszul átgondolt poszt akár évekkel később is visszaüthet, például álláskeresésnél, baráti kapcsolatokban vagy akár a saját online megítélésében. A felelős médiaalkotás lényege, hogy ne csak arra figyelj, mit osztasz meg, hanem arra is, hogy milyen következményei lehetnek a megosztásnak másokra és a közösségre nézve.

Főbb alapelvek

Hitelesség és pontosság: Csak olyan tartalmat ossz meg, amiről biztos vagy, hogy igaz és ellenőrzött! Ha más tartalmat használsz fel, mindig tüntesd fel a forrást.

Mások jogainak és érzéseinek tisztelete: Ne ossz meg olyan tartalmat, amely mások magánéletét, méltóságát vagy jogait sérti! A beleegyezés különösen fontos a képek, videók és személyes adatok megosztásánál.

Adatvédelem: Ne ossz meg személyes adatokat (név, cím, telefonszám stb.) engedély nélkül, főleg ha kiskorúról

van szó! (pl. talált személyi/diákigazolvány)

Elfogultság és manipuláció kerülése: A véleményt, tényt, érzelmet és kritikát egyértelműen különböztess meg! Ne manipulálj, ne vezess félre másokat! (Még profiknak sem mindig egyértelmű...)

Közönség érdeke: A tartalmad legyen közérthető, hasznos vagy szórakoztató, de ne okozzon kárt vagy félreértést.

Mit szabad és mit nem szabad megosztani?

AMIT SZABAD:

Saját alkotásaid, gondolataid, élményeid – ha azok nem sértenek másokat.

Nyilvános eseményekről készült képek, ha a szereplők beleegyeztek.

Hiteles, ellenőrzött információk, amelyek nem sértik mások jogait vagy érdekeit.

AMIT NEM SZABAD:

Mások személyes adatait, képeit, videóit engedély nélkül.

Hamis, félrevezető, megalázó vagy gyűlöletkeltő tartalmat.

Olyan információt, amely veszélyeztetheti valaki biztonságát, jó hírét vagy egészségét.

Kiskorúakról készült képeket, adatokat a szülő/törvényes képviselő engedélye nélkül.

Példák megosztásra, posztolásra – amikről érdemes vitatkozni:

Osztálytársról készült vicces vagy ciki fotó/videó: Megosztanád, ha az illető nem tud róla? Mi a helyzet, ha őt zavarja? Hol a határ a humor és a bántás között?

Csoportos kirándulás képei: Kié a döntés joga, ha valaki nem szeretné, ha nyilvánosan megjelenik? Elég, ha csak egyvalaki nem szeretné?

Privát beszélgetésből kimásolt üzenet: Hol húzódik a magánszféra határa? Szabad-e mások privát üzeneteit nyilvánosságra hozni?

Tapasztalatok:

A diákokat friss példákkal érdemes megszólítani. A csoport 80 százalékának (16 évesek) ugyan van Facebook-profilja, de csak 2-3 fő posztol is. Az Instagramot és még inkább a Tiktokot aktívan használják, de tartalmat ezekre is csak 1-2 fő tesz ki. Érdemes innen több példát keresni.

FORRÁSOK

www.detekto.hu

Tények és tévhitek

– Hogyan ismerjük fel a manipulációkat?

ELŐADÓ: GÜTH ERVIN, újságíró

Az előadás célja:

Kritikus gondolkodás, médiatudatosság fejlesztése gyakorlati példákon és a FILTER módszer segítségével.

Az előadás rövid leírása: A közösségi média, online hírportálok, videómegosztó oldalak és alkalmazások révén mindenki folyamatosan értesítést kap, de a valóság és a fikció, a tény és a vélemény, a megbízható és a félrevezető információ közötti határ csak nehezen ismerhető fel, a határok a kevésbé járatos médiafogyasztóknál (és a felelőtlen médiaalkotóknál) összemosódnak. A középiskolások is rendszeresen találkozhatnak álhírekkel, manipulált tartalmakkal, clickbait címekkel és olyan hírekkel, amelyek célja a figyelemfelkeltés, nem pedig a valóság tükrözése. Ezért fontos, hogy már fiatal korban elsajátítsák a kritikus gondolkodás, a forráselemzés és a tényellenőrzés alapvető módszereit.

A modern médiakörnyezet jellemzője az információáradat és az algoritmusok által személyre szabott hírfolyam, amelyben gyakran csak azokat a híreket látjuk, amelyek egyeznek a saját véleményünkkel vagy érdeklődésünkkel. Ez a „véleménybuborék” veszélyezteteti a valódi tájékozódást, mi-

vel a különböző nézőpontok és a valós tények ismerete nélkül könnyen manipulálhatóvá válunk. A közösségi média esetében különösen nehéz megkülönböztetni a hiteles forrásokat a hamis hírektől, mivel a tartalmak gyorsan terjednek és gyakran anélkül is megosztódnak, hogy ellenőriznénk őket.

A középiskolások számára különösen fontos, hogy megtanulják elkülöníteni a tényeket a véleményektől, a hiteles forrásokat a félrevezető oldalaktól, és hogy ne legyenek könnyen manipulálhatóak. Például, ha egy hír szenzációs, túlzó címmel rendelkezik, vagy hiányzik a szerző neve, akkor gyanakodni kell. Az előadás során bemutattam a FILTER-t, ami az alapvető ellenőrzésnek a módszertana. Részletesen megnéztünk néhány példát majd a módszer segítségével a diákok önállóan (párokbán) is átnézték néhány online tartalmat, majd ezeket aztán megbeszéltük.

Tapasztalatok: Nagyon érdeklődő, figyelmes hallgatóság volt, a prezentáció kicsit sűrű volt, inkább 60 percben lett volna jó, akár egy szünettel. A helyi és friss példák itt is nagyon hasznosak voltak.

A közösségi média esetében különösen nehéz megkülönböztetni a hiteles forrásokat a hamis hírektől, mivel a tartalmak gyorsan terjednek és gyakran anélkül is megosztódnak, hogy ellenőriznénk őket.

FORRÁSOK

www.detekto.hu

Felhasznált példák a témában

ITT és ITT

Tényleg azt látod a közösségi médiában, ami a valóság?

FEJLESZTŐK: Csuka Dalma, Farkas Fruzsina, Kárpáti Szilvina, Komiszár Karola

A program célja

A foglalkozás célja, hogy a tanulók tudatosabbá váljanak az online tér használatában, felismerjék a közösségi média előnyeit és veszélyeit, valamint fejlesszék kritikai gondolkodásukat a digitális tartalmakkal kapcsolatban. A program során interaktív és élményszerű feladatokon keresztül dolgozzuk fel a digitális biztonság, az online zaklatás (cyberbullying), valamint az önkép és valóságkép torzulásának témáit. Cél, hogy a diákok felismerjék saját felelősségüket az online térben való jelenlét során, tudatosabban használják a közösségi médiát, és megtanuljanak odafigyelni másokra is – akár áldozatként, akár szemlélőként találkoznak problémás helyzetekkel.

Foglalkozás menete

1. feladat:

Megérkezés, ráhangolódás – Bemutatkozás (5 perc):
A foglalkozásvezetők fogadják a résztvevőket, röviden bemutatkoznak, ismertetik a program célját.

2. feladat:

TUDTAM / NEM TUDTAM – véleményvonal (10 perc)
Cél: Felmérni a tanulók tájékozottságát, közösen elindítani a gondolkodást.
Leírás: A teremben kijelölünk egy vonalat, a vezető felolvas állításokat, a diákok pedig az alapján lépnek előre vagy maradnak egy helyben, hogy ismerték-e az adott információt

Állítások:

- Egy átlag 13 éves naponta 6-7 órát tölt képernyő előtt.
- Ha letakarod a számítógéped kameráját, nagyobb biztonságban vagy a kémprogramok ellen.
- Egy nyaralás alatt feltöltött kép miatt betörés áldozata lehetsz.
- Minden, amit posztolsz, örökre megőrizhető.
- Ha elolvasás nélkül fogadod el a felhasználási feltételeket, olyan adatokat is kiadatsz magadról, amire nem gondoltál.
- Magyarországon minden harmadik gyermeket ért már valamilyen formában online zaklatás.
- Már egy sértő üzenet is számíthat zaklatásnak.
- Időnként érdemes szünetet tartani a közösségi médiától, hogy realitásban lássuk magunkat és a világot.

Csoportalakítás:

A vonal elején és végén álló diákok kerülnek egy csoportba.

3. feladat:

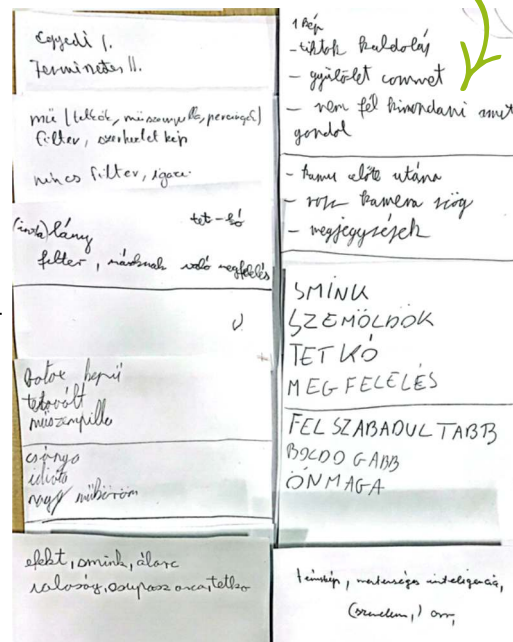
A közösségi média két arca (10 perc)
Cél: Felismerni a különbséget az interneten kialakított látszat valóság és a valóság között.

Eszközök: Két fotó – egy filterrel ellátott fotó és az eredeti kép (lásd 1. sz. melléklet)

Lépések:

- 1. kép:** mindenki ír 3 szót, ami elsőként eszébe jut róla.
- 2. kép:** ismét 3 szó, ami eszébe jut a képről.
- 3. csoportos beszélgetés:** Milyen szavak jöttek elő? Milyen egyező,

eltérő gondolatok kerültek elő?
(lásd 2. sz. melléklet)

4. közös megbeszélés: Mi állhat a jelenség hátterében? Miért manipulálják manapság az emberek a képeiket? Hogyan hat ránk, ha csak az első típusú képeket látjuk nap mint nap?

4. feladat:

Kisfilm és vitaszituáció – Cyberbullying (20 perc)

Cél: Az online zaklatás jelenségének tudatosítása.

Lépések:

1. Kisfilm megnézése:

Cyberbullying rövidfilm – 1.

Cyberbullying rövidfilm – 2.

2. Rövid reflektáló beszélgetés:

Találkoztak-e már a jelenséggel? Tudják, mi a neve ennek a jelenségnek?

3. Vita szituáció:

Egy szituáció (lásd 3. sz. melléklet) felolvasása áldozat és zaklató között, vitaindító kérdések közbeszúrásával a tanulók bevonása, véleménynyilvánítása, nézőpontok ütköztetése.

5. feladat:

Szófelhő – Online tér veszélyei (5 perc)

Cél: A résztvevők tudatosságának mélyítése.

Eszköz: telefon, Mentimeter.hu

Lépések:

- Kérdés: „Milyen veszélyeket rejthet az online világ?”
- A diákok beírják ötleteiket, ezekből szófelhő alakul.
- A szófelhőt (lásd 4. sz. melléklet) közösen értelmezzük – van-e meglepő szó, új felismerés?

Szituáció: Online zaklatás egy osztálycsoportban

Előzmény: Anna egy sulis csoportba posztolt egy képet magáról, és nem sokkal később Ádám, egy osztálytársa, gúnyos kommenteket kezd írni alá.

Anna: Miért kell ezt csinálnod? Csak feltettem egy képet, mint mindenki más.

Ádám: Haha, nézd már, milyen béna ez a kép! Ki tesz fel ilyen borzalmat magáról? Komolyan, nem is csodálom, hogy senki sem lájkolta.

Kérdés a diákokhoz: Mit gondoltok, ez még csak egy ártatlan vicc, vagy már zaklatásnak számít? Hol húzzuk meg a határt?

Anna: Ez nem vicces. Csak rosszul érzem magam tőle. Miért nem hagyysz békén?

Ádám: Jaj, ne hisztizz már! Ha nem bírod a kritikát, ne posztolj képeket. Egyébként is, csak szórakozunk.

Kérdés a diákokhoz: Szerintetek jogos érv, hogy „ha nem bírod, ne posztolj”? Miért igen, miért nem?

Anna: Ez nem szórakozás. Az egész osztály előtt csinász bolondot belőlem.

Ádám: Mindenki tudja, hogy ez csak poén. Amúgy is, ha igazán zavarna, már rég töröltet volna a képet.

Kérdés a diákokhoz: Mit gondoltok, az, hogy valami „csak poén”, felmenti a zaklatót? Mi történhet Annával, ha ez folytatódik?

Anna: Nem akarok veszekedni, de tényleg nagyon rosszul érzem magam emiatt.

Ádám: Oké, nyugi... Ha ennyire komolyan veszed, akkor kitörölöm a kommentjeimet. De tényleg nem kellett volna ilyen érzékenynek lenned.

Kérdés a diákokhoz: Mit gondoltok Ádám reakciójáról? Őszintén megbánta, vagy csak megpróbálja menteni a helyzetet?

6. feladat:

Lezárás és reflexió (5 perc)

Cél: Érzelmi lezárás, visszacsatolás.

Lépés:

- Mindenki mondjon egy szót (érzelem, gondolat, tanulság) amit elvisz a foglalkozásról.
- Bátorítsuk az őszinteséget – akár pozitív, akár kritikus megelégsről van szó.

Könyvajánló:

Rövid ismertetés néhány ifjúsági regényről, amelyek kapcsolódnak az online jelenlét, közösségi média, identitás, zaklatás témájához. Pl. Ulrike Ruwisch: Likevadász, Thomas Feibel: Mindent tudok rólad, Kate McCaffrey: Behálózva, Wéber Anikó: Az osztály vesztese, Kalapos Éva: Maszsa, Jeli Viktória – Tasnádi István: Kettős játék, Andrus Kivirähk: A mumus és a Facebook, Daniel Höra: Kill you, Daniel Höra: Célkeresztben, stb.

Tapasztalatok:

A csoport résztvevői bevonhatók voltak a feladatokba, a közös beszélgetésbe, de érezhető volt a korosztályból fakadó passzivitás, gátlásosság, bátoratlan megnyilvánulás. Ugyanakkor érezhető volt, hogy a téma közel áll hozzájuk, foglalkoztatja őket. Voltak személyesebb megosztások is, pár tanuló konkrét zaklatási

esetet is elmesélt és néhány esetben kisebb utalásokból, egyéb reakciókból lehetett sejteni az érintettséget. A „Tudtam / nem tudtam” feladat jól működött, kirajzolódott a csoportok témában való jártassága. A „Közösségi média két arca” feladat esetében egyes csoportoknál már a három kifejezés leírása is problémát okozott, illetve a csoportos megbeszélés sem működött. Célravezetőbbnek bizonyult egyből a közös, irányított kérdések mentén való megbeszélés.

A kisfilmek levetítése alatt tapasztaltuk a legkoncentráltabb figyelmet, a mozgóképes műfaj kötötte le leginkább a figyelmüket, továbbá jó beszélgetésindítónak bizonyult. A vitaszituációban csoportonként változó volt a résztvevők bevonódása, aktivitása, azonban megállapítható, hogy a passzivitás mögött is értő figyelem volt a legtöbb esetben.

A szófelhő technikailag nem okozott nehézséget még a hátrányosabb helyzetű résztvevőknek sem, ellenben nehezen sűrítették szavakba a foglalkozás lényegét, tapasztalatait. Ugyanez a probléma megfigyelhető volt a lezárási szakaszban is, a tanulók nehezen nyilvánítottak véleményt.

Pozitívum volt, hogy a foglalkozás nem az iskola intézményén belül zajlott, hanem külső helyszínen, a témát más perspektívából megközelítő foglalkozásvezetőkkel dolgozhatták fel.

A foglalkozásnak köszönhetően sok olyan téma feljött, amelyet a minden napokban, az osztályközösségben nem feltétlenül osztatnának meg egymással, nagy hangsúly került az érzékenyítésre, az empátia fejlesztésére, megoldási stratégiákra, és a résztvevők felismerhették, hogy nincsenek egyedül a problémáikkal.

Források: Barbara Coloroso (2020): Bullying – Zaklatók, áldozatok, szemlélők. Budapest, Harmat Kiadó

Valóban igaz minden, amit az interneten olvasunk?

FEJLESZTŐK: Csuka Dalma, Farkas Fruzsina, Kárpáti Szilvina, Komiszár Karola

A program célja

A foglalkozás célja, hogy a tanulók tudatosabbá váljanak az információkeresés- és felhasználás során, felismerjék a hiteles és megbízható források jellemzőit, és fejlődjenek a digitális tájékozódásban. A program során játékos, interaktív formában vizsgáljuk meg, milyen lehetőségeket kínál az online tér az információszerzésre, miként lehet eldönteni egy tartalomról, hogy megbízható-e, és hogyan lehet hatékony keresőkérdéseket megfogalmazni. Cél továbbá, hogy a diákok reflektáljanak saját médiahasználati és tanulási szokásaikra, és közösen fejlesszék kritikai gondolkodásukat az információk értékelésében.

Foglalkozás menete

1 Ráhangolódás – Ismerkedés és beszélgetés (10 perc)

Bemutakozás: A foglalkozásvezetők fogadják a résztvevőket, röviden bemutatkoznak, ismertetik a program célját.

Körkérdések:

- Szokatlan-e könyvtárba járni? Mire használjátok, miben lehet segítségetekre?
- Milyen forrásokat használtok tanuláshoz? (Google, YouTube, tankönyv, ChatGPT stb.)
- Szerintetek hogyan segítenek a digitális eszközök a tanulásban

2 Csoportalakítás – Hajlított véleményvonal (5 perc)

A csoport tagjait megkérjük, hogy az általunk feltett kérdéshez való viszonyulásuk alapján, melynek mértékét 1 és 100 között határozhatják meg, álljanak csökkenő értéket mutató vonalba. A bal oldalon az első lesz az a személy, aki a legkevésbé érzi igaznak az állítást, a jobb oldalon az, aki a legjobban.

Állítás: Mennyire érzed magad jártasnak az internetes keresésben, tájékozódásban??

3 Szerepek kiosztása a csoportokban (5 perc):

Mindenki kap egy számjegyet, majd a számjegyeknek megfelelően kerülnek kiosztásra a kooperációs szerepek.

Szerepek:

- Írnok: írás, számítógépes műveletek végrehajtása
- Szónok: megoldások, feladatok ismertetése
- Csendfelelős: csoport hangerősségének felügyelete
- Bátorító: felügyeli, hogy mindenki dolgozzon
- Időfelelős: figyel az időtartásra

4 Kahoot kvíz – Médiahasználati szokások és információforrás hitelesség (15 perc)

5 Forrástípusok és értékelésük (20 perc)

Lépések:

- Labdadobós játék: milyen információforrásokat ismertek? (könyv, újság, blog stb.)
- Minden csoport kap egy weblapot, amelyet a megadott szempontok alapján értékelnie kell

- A weblapok:

www.welovecatz.hu
wikipedia/Azahiriah

index.hu/tacsko-kenguru-sziget
www.alternativhitek.com

- Csoportos bemutatás

6 Keresőkérdés megfogalmazása (20 perc)

Cél: Keresőkérdések tudatos megfogalmazása és a releváns források kiválasztása

Lépések:

- Minden csoport kap egy témát:
 - Globális felmelegedés okai
 - Mesterséges intelligencia veszélyei
 - Védekezés internetes zaklatás ellen
 - Közösségi média túlhasználatának veszélyei

Feladat:

- Jó keresőkérdés megfogalmazása a segédlet alapján

A jó keresőkérdés ismérvei:

Világos és konkrét: Ne legyen túl általános!
Példa:

- ☒ „költöző madarak”
- ☒ „A költöző madarak vonulásának ideje”

Kulcsszavakat tartalmaz:
Gondold végig: milyen szavak szerepelhetnek a keresés eredményében.

- Példa:
- ☒ „ősz, telelés, vonulás, költöző madarak, Afrika”

A témához illeszkedik:
Gondold arra, mit szeretnél pontosan megtudni!

- Példa:
- ☒ „Melyik hónapban indulnak a madarak?”
 - ☒ „Hová vonulnak a madarak?”

Szűkíthető extra szavakkal: Használj illet: golya, fecske, Afrika, melegebb éghajlat

- Példa:
- ☒ „Mikor indulnak a golyák Afrikába?”

TIPP

Tedd fel magadnak:
„Ha ezt a kérdést feltenném egy tanárnak vagy egy okos ismerősnek, értené, mit akarok tudni?”

- 1-2 megbízható online forrás keresése
- Rövid beszámoló a tapasztalatokról, arról, hogyan döntötték el, hogy a forrás megbízható-e

7 Lezárás – Mentimeter szófelhő (5 perc)

Kérdés: „Milyen kulcsszavak jutnak eszedbe a mai foglalkozásról?”

- Kivetített szófelhő közös értelmezése

+ Könyvajánló:

Tom Jackson: Képpen vagy? – Hackerek,
Solymos Ákos: Frici, Fülöp és a hackerek,
Annemarie Bon: Fake! – Minden,
amit tudnod kell az álhírekről, az
átverésekről és az összeesküvés-
elméletekről

Tapasztalatok:

Az első feladatban arra a kérdésre, hogy milyen információforrásokból tájékozódnak a diákok, meglepő volt, hogy sokan a ChatGPT-t és a Wikipédia-t említették első helyen.

A csoportalakításnál nem feltétlenül a tudásuk alapján álltak be a hajlított véleményvonalba, inkább arra törekedtek, hogy a barátaik közelében maradjanak, ennek ellenére a módszernek köszönhetően vegyes csoportok alakultak ki.

A kooperatív szerepek kiosztását követően – írrok (írás, számítógépes műveletek végrehajtása), szónok (megoldások, feladatok ismertetése), csendfelelős (csoport hangerősségének felügyelete), időfelelős (figyel az időtartásra) és bátorító (felügyeli, hogy mindenki dolgozzon) – időnként úgy éreztük, hogy nem tartják be a szerepek által elvárt „munkakört”, így figyelmeztettük őket rá.

A „Forrástípusok és értékelésük” feladat vette igénybe a rendelkezésre álló időkeret legnagyobb részét. Sokaknak az információforrás kifejezés is idegen

volt, amelynek köszönhetően nem értették pontosan a feladatot. Egy következő foglalkozás alkalmával nagyobb hangsúlyt fektetnénk ezeknek a fogalmaknak a tisztázására.

Nehézséget okozott a kapott álhírekről szóló segédlet tartalmának gyakorlati felhasználása a konkrét honlapok értékelésénél. A második foglalkozás alkalmával a csoportvezetők – az eddigi tapasztalatokból kiindulva – példákön keresztül jobban szemléltették a fogalmakat, az álhírek felismerhetőségét. Ennek köszönhetően a második csoport eredményesebben értékelte az információforrásokat.

A „Keresőkérdések megfogalmazása” feladatot egyik csoport esetében sem volt lehetőségünk kipróbálni az idő szűke miatt, mert a Kahoot a tervezetnél több időt vett igénybe; főleg a csapatnév kitalálása. A visszajelzések alapján így viszont hiányérzetet keltett a foglalkozás szerkezete.

A mentimeter felületéhez történő csatlakozás nem jelentett nehézséget a tanulóknak, de a 3-3 kulcskifejezés kitalálása már a vártnál hosszabb időt vett igénybe.

A foglalkozás fókuszában a digitális írástudás közvetítése, a könyvtárhasználat és információkeresés fejlesztése, a digitális szövegértés fejlesztése és a közösségi tanulás szerepel. A résztvevők forráskritikai érzékük fejlesztéséhez egy kiinduló pont lehet a foglalkozás megtartása.

FORRÁSOK

Zágon Bertalan – Nagy Ilona:
Részlet a Tanári kézikönyv
Szociális kompetencia
1–12. évfolyam
A TANULÁS IRÁNYÍTÁSA
című fejezetből

KATTINTS OKOSAN!

Útmutató a digitális világban
az idősebb generáció
számára

Az előadás célja: Az eltérő korosztályba tartozók (fiatalok és idősebbek) médiahasználatában rejlő különbözőségek és hasonlóságok bemutatása

Digitális világ nyugdíjas szemmel

- generációk különbségei

ELŐADÓ: RAJNAI RICHÁRD
kommunikációkutató,
médiapedagógus

Az előadás első felében a kortárs médiavilág értelmezési kereteinek bemutatása történt meg. Szó volt a mediatizáció folyamatáról, vagyis arról, hogy a mindennapi élet és a társadalmi viszonyok mindinkább a médiában való megjelenés és a médiaintézmények által alakulnak. A média nem csak reprezentálja a világ különféle történéseit, hanem ezernyi szállal szövi át a mindennapi élet szövetét. A médiatér ugyanakkor rendkívül gyorsan változik. Ennek megértéséhez három médiatörténeti szempontból érdekes fényképet néztünk meg és közösen értelmeztük azokat. Fontos tanulságként állapítottuk meg, hogy a médiavilág és az azon kívüli életvilág már nem, vagy alig elválasztható egymástól. A médiáról való általános gondolkodás erre a helyzetre reflektálva médiapessimista vagy médiaoptimista természetű. E két olvasat mellett az előadás során a jelenlévőkkel megvitásra került a média vizsgálatával kapcsolatos két eltérő megközelítésmód is. A médiapessimista megközelítés arra a hagyományos nézőpontra vezethető vissza, mely a médiaipar jelentőségét hangsúlyozva elsősorban arra a kérdésre keresi a választ, hogy mit tesz a média közönséggel. A brit cultural studies-hoz köthető elgondolás fókuszában ezzel szemben az áll, hogy mit tesznek a közönség tagjai a médiatérben. Az előadás második részében e két paradigma mentén, gyakorlati példák (időmérleg vizsgálatok, nézettségi adatok, médiatechnológiai eszközök használatának változásai) segítségével arra a keresték a jelenlévők a választ, hogy milyen különbségek és hasonlóságok jellemzik a fiatalabb és idősebb korosztály

médiahasználatát. Megvitattuk, hogy a médiahasználat erőteljesen individualizálódott az elmúlt évtizedekben.

Az előadás második felében kiindulópontját az az állítás jelentette, miszerint a médiaműveltség hozzásegíti a fogyasztókat (médiahasználókat) a kortárs médiatérben történő hatékonyabb, könnyebb és kifinomultabb jelenléthez. A foglalkozáson a jelenlévők megismerhették a médiahasználat három eltérő dimenzióját (él+vezet/szórakozás, ideológiai/morális kérdések, hasznosság/tudásszerzés). Továbbá friss hazai kutatások alapján képet kaphattak arról, hogy a fiatalabb korosztály tagjai milyen médiahasználói attitűdökkel rendelkeznek, illetve a szülők milyen attitűdökkel közelítenek gyermekeik médiahasználatához.

Az előadás harmadik szakaszában a médiaműveltség mélyebb vizsgálata történt. A jelenlévők megismerték a médiaműveltség tartalmi elemeit (médiakritika, médiaismeret, médiahasználat, médiaalkotás). A médiaműveltség kapcsán elhangzott, hogy a hagyományos műveltségelemek / kompetenciák (pl.: íráskészség, szövegértés, forráskritika, időbeli-térbeli tájékozódás) megléte a médiatér használata során is a sikeresség záloga. Fontos a technológia használata, de nem ez a döntő tényező, mert a médiahasználat kulturális természetű, a generációs modellek inkább elfedik a különféle társadalmi csoportok médiahasználatában lévő különbségeket, mint megmutatják azokat. Másfelől a veszélyekkel, online bűncselekményekkel szemben a leghatékonyabb védekezés a médiaműveltség fejlesztése. Emellett a médiatér

folyamatos átalakulása miatt a médiaműveltség fejlesztése élethosszig tartó folyamat. Beszéltünk arról is, hogy a média nem jó vagy rossz, sokkal inkább hasznos, szórakoztató, ugyanakkor veszélyes vidék is. Előnyök csak akkor aknázhatók ki hatékonyan, ha tisztában vagyunk a hátrányokkal is.

Az előadás záró részében a médiaipar működéséről volt szó. Különösen arról, hogy a kortárs médiaipar működtetése komoly erőforrásokat igényel, jellemzője az illékonyosság és a gyors elévülés, nagy a médiazaj és ezért nehéz kitűnni. Ráadásul a globális médiaipar jellemzője a koncentráció, amely miatt globális nagyvállalatok szűk körének hatalmas hatása van a mindennapjaink médiahasználatára. A foglalkozást az a gondolat zárta, miszerint nincs média-üzenet szándék nélkül. Ezek felismerése és megértése médiaműveltség nélkül nagyon nehéz.

Tapasztalatok: A jelenlévők aktív jelenléttel, hozzászólásokkal járultak hozzá a párbeszédhez. Szívesen mondták el meglátásaikat, személyes tapasztalataikat.

FORRÁSOK

www.kepagepben.hu

Rajnai Richárd:
**Miért van szükség
a médiaműveltség
fejlesztésére?**

Lessz Média-PABKOM 2024

A média hatása

– Hogyan működnek a hírek

ELŐADÓ: GÜTH ERVIN, újságíró

Az előadás célja: A célcsoport megismerje a modern média működését, megtanulják felismerni a megbízható híreket, elkerülni a félrevezető információkat, és megtalálják az egészséges hírdiéta kialakításának módját.

A hagyományos újságok, rádiók és tévék mellett az internet, a közösségi média és a mobilalkalmazások váltak a napi tájékozódás fő forrásaivá. Ez a változás különösen a nyugdíjas korosztályt is érinti, hiszen az elmúlt években drámai módon nőtt az idősebbek internetes jelenléte: míg 2015-ben a 55-74 évesek 41,6%-a használta az online teret, 2023-ban már 77,8%-uk volt aktív internethasználó. A közösségi média használata nemcsak a tájékozódást könnyíti meg, hanem javítja az idősök közérzetét, csökkenti az izolációt, és növeli a kognitív képességeiket is. Azonban ezzel párhuzamosan új kihívások is felmerülnek, például a digitális csalások, a félrevezető információk és a hírfolyam túlterhelése.

A hagyományos média elvesztette monopóliumát, mivel az internet lehetővé teszi, hogy bárki bármikor

megnézhesse a számára érdekes tartalmakat. Ez nagy szabadságot ad, de egyben túlterhelheti a felhasználókat is, hiszen nap mint nap rengeteg információ érkezik különböző csatornákon keresztül. A hírfolyam folyamatos értesítései, a szenzációhajász címek és a gyorsan terjedő álhírek miatt nehezebb megkülönböztetni a valóságot a fikciótól. Ez különösen igaz az idősebb korosztályt képviselő felhasználókra, akik számára a digitális tájékoztatlan-ság komoly veszélyt jelenthet.

A félrevezető információk több formában is megjelenhetnek: lehet szándékos dezinformáció, tévedésből elterjedő információ (misinformáció), vagy ártó szándékkal kiszivároztatott adat (malinformáció). Az álhírek felismeréséhez érdemes figyelni a szenzációs címekre, a szerző ismeretlenségére, a hiányzó vagy körbehivatkozott forrásokra, illetve az igénytelen webdesignra. Fontos, hogy a híreket mindig több helyen is ellenőrizzük, és csak megbízható, ismert forrásokból tájékozódjunk. Például, ha egy hír csak egy ismeretlen oldalon jelenik meg, valószínűleg nem megbízható. Ezen túlmenően, az idősök különösen ki vannak téve az online csalásoknak, például adathalász e-maileknek, hamis termékajánlatoknak vagy megtévesztő befektetési lehetőségeknek. Ezért elengedhetetlen a körültekintés, a gyanús linkek elkerülése és a személyes adatok védelme.

Az egészséges hírdiéta kialakítása azt jelenti, hogy tudatosan választjuk ki, hogy milyen híreket olvasunk, és mennyi időt fordítunk a tájékozódásra. Ez a szűrő mechanizmus segít elkerülni az információ-túltengést, a szorongást

és a félrevezetést. Javasolt néhány hiteles forrást kiválasztani, és ezekből tájékozódni, ne minden értesítést követni, és időkorlátot szabni a hírolvasásra. Emellett érdemes többféle nézőpontból is megismerni a híreket, hogy elkerüljük a véleménybuborékot. Az egészséges hírdiéta hozzájárul a mentális jólléthez, csökkenti a stresszt, és segít fenntartani a tájékozottságot.

Az előadás során érdemes közösen átnézni néhány példát: mutassunk be egy szenzációs, de hamis hírt, egy elavult, újra felbukkanó információt, illetve egy satirikus cikket, és elemezzük, hogyan lehet felismerni ezeket. A gyakorlatban a közönség segítségével megvizsgálhatjuk a hírek forrásait, szerzőit és tartalmát, hogy a nyugdíjasok biztonságban tudják magukat a digitális térben.

Tapasztalatok: Nagyon aktív, figyelmes közönség, sok kérdéssel. Aktuális, helyi példák segítettek kapcsolódni a témához.

A hírfolyam folyamatos értesítései, a szenzációhajász címek és a gyorsan terjedő álhírek miatt nehezebb megkülönböztetni a valóságot a fikciótól

FORRÁSOK

www.detekto.hu

www.nytimes.com

Vigyázz, mit hagysz magad után!

ELŐADÓ: RAJNAI RICHÁRD
kommunikációkutató,
médiapedagógus

Az előadás célja: **A késő modern médiakörnyezet jelentette kihívások bemutatása, különös tekintettel az időseket érintő adat- és személyiségvédelmi kérdésekre.**

Az előadás bevezető részében a korábbi foglalkozások témáira reflektáltunk. Felidéztük a banki szakértő előadását is, különösen azért, mert az adathalász tevékenységek és az online csalások (pl.: becsapós vásárlások formájában) kiemelt áldozatainak számítanak az idősebbek. Az ez alkalommal tárgyalt adatvédelmi és személyiségi jogi kérdések tehát szorosan kapcsolódtak a korábbi előadásokhoz.

A következő tematikai egységben szó volt arról, hogy mindannyian mediatisztált világban élünk, a mindennapi cselekvéseinket meghatározzák a médiaeszközök. A médiavilág és az azon kívüli életvilág határai elmosódnak. A jelenlétükkel megvitattuk, hogy milyen hatása van a médiavilág állandó átalakulásának (fejlődésének) a hétköznapi életünkre. A folyamatosan megjele-

nő új technológiák (hardver és szoftver) kihívások sorát jelentik. El kell sajátítani az eszközhasználatot és az új eszközöket a mindennapok részévé kell tenni (a technológia domesztikációja). Megbeszéltük, hogy mindez különös kihívást jelent az idősebbek számára, hiszen nagyon kevés külső segítséget kapnak. A próbálgatáson alapuló tanulás esetükben lassabb és nehezebb folyamat, egyúttal kockázatosabb is. Az állam és a médiaipari vállalkozások oldaláról alig van edukatív támogatás, így az eszközhasználat különféle dimenzióinak megtanulásában a család, például az unokák jelenthetik a legnagyobb segítséget. De nagyon fontos az is, hogy az idősebbek megosszák egymással tapasztalataikat, legyenek ezek jók vagy rosszak.

Ezután arról volt szó, hogy a médiahasználat felelősséggel jár és nagyon fontos a bizalom. Bízunk kell abban, hogy a médiaeszközök segítségünkre vannak, de abban is, hogy a médiaintézmények és a többi médiahasználó nem jelent számunkra veszélyt. Ugyanakkor mindannyiunk számára nyilvánvaló, hogy ez nem így van. Az idősebbek pedig – az elmaradt edukáció és a tapasztalathiány miatt is – különösen alkalmas alanyai az online csalásoknak. Fokozott támogatásuk elengedhetetlen. Ebben a tematikai egységben szó volt még a médiaipar működéséről, az adatok jelentőségéről és arról, hogy milyen kereskedelmi és marketingérdekek állhatnak a látszólag ártalmatlan (vagy nagyon is ártalmas) médiaszövegek előállításának hátterében.

Az interaktív beszélgetést követően a megjelentekkel közösen a következő témák feldolgozása történt: személyes adatok típusai, jellegük; az adatgyűjtés oka és módszereivel; személyes (digitális) adatok védelme; az adatgyűjtők érdekei. Megvitattuk, hogy a médiahasználat nem kockázatmentes tevékenység. Amikor valamit közzéteszünk az online térben, az abban a pillanatban adattá válik és elveszti privát jellegét. Nem tudjuk, hogy a különféle platformok pontosan mire használják fel az adatainkat.

A foglalkozás záró részében – összefoglalásként – arról volt szó, hogy bármekkora is a közönségünk, felelősséggel tartozunk érte és saját magunkért is. A megosztásaink, feltöltött tartalmaink jellemeznek és minősítenek minket, a médiatérben végzett tevékenységünk visszakövethető. Arra biztattuk a jelenlévőket, hogy a médiahasználatukról beszéljenek nyíltan ismerőseikkel, hozzátartozóikkal. Kérjenek segítséget, ha valamit nem tudnak, de legyenek bátrak is.

Alig van edukatív támogatás, így az eszközhasználat különféle dimenzióinak megtanulásában a család, például az unokák jelenthetik a legnagyobb segítséget

FORRÁSOK

www.kepagepben.hu

Rajnai Richárd:
Miért van szükség a médiaműveltség fejlesztésére?

Lessz Média-PABKOM 2024

Közgyűjtemények, történetírás és a digitális átállás

ELŐADÓ: ERDŐS ZOLTÁN, történész

Az előadás célja: A prezentáció avval a céllal készült, hogy a résztvevőknek bemutassa a hagyományos könyvtári dokumentumok digitalizálását, és a digitális tartalomszolgáltatás néhány lényeges, távlati kulturális hatását.

A felkészülés, az előadás összeállítása során némileg eltértem az eredetileg tervezett tematikától: a Csorba Győző Könyvtár digitalizálási munkája, technikai érdekességei kisebb hangsúlyt kaptak, az általánosabb összefüggések kerültek inkább előtérbe. Az előadás bevezetéseként néhány mondatban napjaink – John Lukács kifejezésével: az újkor vége – kulturális folyamatai között helyeztem el az olvasás és a nyomtatott szöveg státusának megváltozását.

Az előadás első felében azt vizsgáltam, hogy a történelem és a történettudomány helyzete hogyan változik meg a digitalizálás hatására. A szakmai hivatalos művelői mellett a diskurzusban helyet kapnak nemcsak a közgyűjtemények és többé-kevésbé professzionális civil szervezetek munkatársai, hanem független műhelyek, cégek, újságírók, sőt influenszerek is. Ezzel párhuzamosan a hagyományos műfaji struktúrában (szakkönyvek, tanulmányok, konferencia-előadások) helyet kapnak a rendhagyó történelemórák, podcastok, blogok és fórumok is. Példaként egy nagyon aktuális témát, a mohácsi csatával kapcsolatos új kutatásokat, vitákat említettem meg: bemutattam, hogy a levéltári és a terepi kutatások eredményeként hogyan alakul át a csata értékelése. Ez természetes módon hat a mohácsi nemzeti emlékhely átalakítására vonatkozó tervek, megjelenik politikai beszédekben, ismeretterjesztő blogokon és podcastokban, és a laikus érdeklődők által is olvasott és írt fórumokon. A folyamatból a közgyűjtemények is kiveszik a részüket, nemcsak tematikus válogatások készítésével, hanem tudományszervezőként, ismeretterjesztő anyagok előállítóiként és publikálóiként.

A gondolatmenet konklúziója, hogy az újkor végén megváltozott a tudáshoz való viszonyunk, a tudás érvényessége iránti igényünk, és ebből következően átalakult a tudományosság státusa, sokrétűbbé, többszereplőssé váltak a tudományos kommunikáció műfajai és csatornái, és ezek között kell megtalálniuk a helyüket a könyvtári szolgáltatásoknak is.

Az előadás második részében a nyomtatott szöveg funkció- és alakváltozását mutattam be. Míg az újkort megelőzően viszonylag kevés könyv készült, ezek a könyvek nagy értéket képviseltek és nemzedékről nemzedékre öröklődtek. Az újkorban gyökeresen megváltozott a helyzet: a nyomtatás egyre inkább tömegessé vált, a könyvek értéke fokozatosan devalválódott – nem véletlen, hogy napjainkban már nem egy alkalommal találkozunk komoly tudósok hagyatékából származó könyvekkel is a vásári könyvárusok kínálatában. A nyomtatott könyveknek tehát nemcsak az előállításuk vált tömegessé, hanem a gyűjtemények szétszóródása, a könyvek pusztulása is mindennapos jelenséggé vált. A könyvek iránti tömeges (olykor egészen efemer jellegű) igényeket a digitalizálás elégíti ki.

A következőkben néhány példán (a GoogleBooks és az Internet Archive, illetve a magyar MEK és az Arcanum) a digitalizálás volumenét, és egy-egy munkafolyamatát mutattam be, majd egy konkrét példa alapján kitértem arra, hogy a források online elérhetősége és kereshetősége milyen hatást gyakorol a kutató munkájára. Egy véletlen során lettem figyelmes a 19. század végi villányi gyógyszerész, Csató Gyula alakjára, akinek az életútja, vidéki értelmiségire jellemző polgári

mentalitása több szempontból is tanulságosnak bizonyult. Mivel azonban nem egy neves személyiségről van szó, pályaképe csak számos iskolai értesítőben, tucatnyi hírlapban elszórt adatok, minuszos hírek alapján lenne rekonstruálható – olyan tetemes mennyiségű forrás átlapozását tenné szükségessé, amit valójában csak a digitális és szövegfelismertetett szövegek tömeges publikálása tesz lehetővé. Bár a digitalizálás hajlamossá tesz az elkényelmesedésre, úgy tűnik – a mesterséges intelligenciával végzett ellenpróba szerint – a kutató figyelme, előismeretei és a téma iránti személyes kíváncsisága a digitális világban is nélkülözhetetlen.

A gondolatmenet összefoglalásaként megállapítható, hogy az újkor végére a történetírás státuszához hasonlóan megváltozott a nyomtatott szöveg szerepe és jelentősége, kibővültek a kutatómunka lehetőségei, módszertani keretei. Ebből azonban korántsem következik a történetírás hanyatlása, új kutatói gondolkodásmódra, újszerű figyelemre és kritikai érzékre van szükség.

Tapasztalatok: Az előadást követő kérdések alapján a hallgatóságot leginkább a mohácsi csatával kapcsolatos példák fogták meg, számukra az érvelésnek ez a része volt talán a leginkább szemléletes és megragadó.

FORRÁSOK

BÁNÁTI Anna: A Bibliával robbantak be, ma már 40 millió digitalizált oldalnál tartanak

GYÁNI Gábor: Nemzet, kollektív emlékezet és public history Történelmi Szemle, 54(2012): 3. sz. 357-375.

NOVRECKZY Nóra: Tényleg ki kell dobni egy teljes archívumot, ha nincs már hely?

PAP Dávid Zoltán – SZÜTS Etele: A virtuális Baranya felépítése. A Helyismereti Gyűjtemény mint digitális tartalomszolgáltató.

Problémás internethasználat

ELŐADÓ: MÁTÉ ZSOLT, INDIT Közalapítvány, szakmai koordinátor

Az előadás célja: **Miként ismerjük fel, ha már túlzottá válik az internethasználat.**

Az internetet számos, praktikus előnye miatt a legtöbbünk napi szinten akár órákon át visszatérően használja munkához, tanuláshoz, társas kapcsolattartáshoz vagy kikapcsolódáshoz. A világháló az előnyök mellett óhatatlanul kockázatokat is rejt magában és egy ponttól „túlzottá” válhat az internethasználatunk. Bár az internettel való foglalkozás kétségtelenül lehet problémás a használó illetve környezet számára, azonban a szakirodalom önmagában nem sorolja a függőségek közé (az internetfüggőség a mentális zavarok nemzetközi osztályozási rendszerében nem szerepel). Ahhoz, hogy egyes viselkedések mennyire jelentenek életvezetési problémát vagy akár szenvedélybetegséget érdemes áttekinteni az alábbi táblázatot, amely összeveti a „harmonikus” illetve „kényszeres” szenvedélyt.

Sokféle tünet utalhat arra, hogy valakinek az internethasználata már nem kiegyensúlyozott és problémás szint felé tolódik:

- Ha a napjai jelentős részét az interneten tölti, illetve, amikor épp nem nincs internetközelben, akkor is sokat gondol arra, hogy korábban mit csinált, vagy majd mit fog majd a neten csinálni.
- Hosszabban nem a világhálón töltött idő után „megvonási tüneteket” tapasztal. Ilyen lehet: a szorongás és lehangoltság, egyéb kellemetlen érzések, melyeket csak ismételt használattal tud mérsékelni. (Ez könnyen sodorhatja az egyént a kényszeres és nehezen kontrollálható internetezéshez.)
- Annak ellenére is képtelen csökkenteni az világhálón töltött időt, hogy valójában már tisztában van azzal, hogy problémássá vált. Elhatározza, hogy mérsékli az internethasználatot, de

NEGATÍV SZENVEDÉLY - KÉNYSZERES

A személy nem képes kontrollálni, hogy mikor és mennyi időt szentel szenvedélyének.

A szenvedéllyel üzött tevékenység ütközik más tevékenységekkel, ill. kiszorít más fontos tevékenységeket a személy életéből.

Negatív következményekkel jár (testi, lelki leépüléshez, a kapcsolatok elszegényesedéséhez vezet.)

POZITÍV SZENVEDÉLY - HARMONIKUS

A kontroll a tevékenységgel kapcsolatban mindvégig a személynél marad

A szenvedéllyel üzött tevékenység nem ütközik más tevékenységekkel, a személynek marad ideje kapcsolatai ápolására, céljai megvalósítására.

Jó tékony és kíváncsatos hatású, magas szintű pszichológiai és fizikai jóléttel és kapcsolati elégedettséggel társul.

Néhány tanács, ha úgy tűnik, hogy veszélyezteti a problémás internetezés:

- Készítsen heti beosztást a tervezett online használatról (később ellenőrizze le a tervezett és valós időt, ez segíti nyomon követni a javulást)
- Törekedjen személyes találkozószokásokra
- Korlátozza mértéktartó módon az internethasználat idejét, teljes lemondás nélkül
- Igyekezzen egy megbízható személlyel bizalmasan megosztani az internethasználat és az ahhoz fűződő problémáit
- Törekedjen újabb hobbit találni, vagy felfrissíteni valamelyik régi kedvenc időtöltését

ezen a próbálkozások rendre kudarcot vallanak.

● Az érintett személy ingerülten reagál arra, ha netezés közben megzavarják. Egyre gyakoribbak a túlzásba vitt internethasználat miatti konfliktusok a környezetében lévő személyekkel, hozzátartozókkal.

● Társas kapcsolatai rovására megy az online világgal való intenzív foglalkozás. Jelentősen csökkennek a személyes találkozások barátokkal, lemondják a közös programokat, felhagy más fontos hobbi tevékenységgel.

● Hosszú távon az egyén számára a világhálón kívüli világ szürkén, unalmasnak, üresnek tűnik, ezért mind inkább az internetezést részesíti előnybe.

Amennyiben az ön által észlelt nehézségei nem javulnak, és egyre kényszeresebbé válik az internethasználata, forduljon segítségért! Keressen fel addiktológiai szakrendelőt, konzultációs irodát! Pécssett serdülők és szüleik az INDIT Közalapítvány Kamasz Addiktológiai Regionális Centrumban (KARC) kérhetnek segítséget.

7633 Pécs, Berze Nagy János u. 7.
e-mail: inditkarc@gmail.com
telefon: 06-72/951-481

FORRÁSOK

Demetrovics Zsolt. (2021). Az addiktológia alapjai I. Akadémiai Kiadó.

Demetrovics Zsolt. (2021). Az addiktológia alapjai IV. (Kun B., Szerk.). Akadémiai Kiadó.

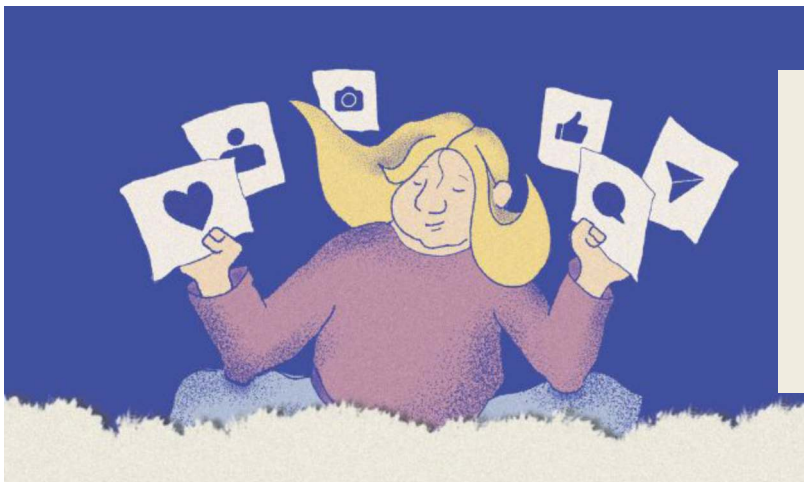
Személyácz János. (2019). Internetaddikció. Pannonhalmi Szemle, 27(2), 53–63.

IGAZ VAGY KAMU?

NYÁRI MŰHELY
14-16 éveseknek

Igaz vagy kamu?

- Nyári műhely
a Tudásközpontban

A tábor 2025. június 30. és július 4. között zajlott 15 résztvevővel. A résztvevők öt napon keresztül különböző alkotói, médiatudatos-sági és drámapedagógiai foglalkozásokon vehettek részt, amelyek középpontjában az információkritika, az álhírek felismerése, a média működésének megértése és a kreatív önkifejezés állt. A programokat három szakember – Güth Ervin újságíró, Rajnai Richárd médiapedagógus és Khaled-Abdo Szaida színházi dramaturg – tartotta, akik változatos, interaktív foglalkozásokon keresztül vezették be a résztvevőket a téma különböző aspektusaiba. (A szakemberek rövid módszertani tapasztalatai az összefoglaló után olvashatók.)

A tábor első napján a könyvtárosok vezetésével ismerkedős játékok és a Tudásközpont épületében egy könyvtártúra segítette a kapcsolatokat, a csoport alakulását. Ezt követően hétfőn és kedden Güth Ervin foglalkozásai során a gyerekek körüljárták, miben különbözik a hagyományos média a közösségi felületektől, hogyan keletkeznek a hírek, és mi alapján lehet eldönteni, mi igaz, és mi nem. Rajnai Richárd foglalkozásain pedig a mozgókép ábrázolás alapeszközeinek elméletével ismerkedtette meg a táborozókat.

A következő napokon Khaled-Abdo Szaida vezetésével színházi és dramatikus eszközökkel dolgozták fel az igazság és hazugság témaköreit: szerepjátékok, szituációs gyakorlatok segítségével fedezték fel, hogyan jelenik meg a manipuláció a hétköznapi kommunikációban, és hogyan

hat ránk mások véleménye, megnyilvánulása. A foglalkozásokon hangsúlyosan foglalkoztak a közösségi média hatásaival, annak nyelvi és érzelmi torzításaival.

Güth Ervin további foglalkozásain a résztvevők tényellenőrzési technikákat ismertek meg, valamint arról is beszélgettek, hogyan lehet tudatos hírfogyasztóvá válni. Rajnai Richárd pedig a szerkesztési alapismeretekbe nyújtott betekintést. A hét második felében az elmélet gyakorlatba való átültetéseként a résztvevők elkészítették saját mozgóképes anyagukat.

A hét zárásaként Khaled-Abdo Szaida vezetésével drámajátékokkal, összegző kreatív feladatokkal idézték fel az élményeket, a könyvtárosok irányításával elkészítették a tábor eseményeire reflektáló kollázs-plakátjukat, majd Güth Ervin irányításával a résztvevők bemutatták a hét során általuk készített anyagokat.

A foglalkozásvezetők tapasztalatai szerint a résztvevő gyerekek moti-

válása a korosztályukból fakadóan nem volt egyszerű: nehezen lehetett hosszabb időre lekötni a figyelmüket, és főként a kortárs kapcsolatok, társas helyzetek iránt mutattak érdeklődést. A hét során azonban különösen jól működtek azok a feladatok, amelyek közös gondolkodást, játékos formát és alkotótevékenységet igényeltek: a dramatikus jelenetek, szerepjátékok és csoportos feladatok során aktívabban és szívesebben kapcsolódtak be a munkába.

A program nemcsak az információkritikai gondolkodás erősítésére, hanem a társas és kreatív készségek fejlesztésére is lehetőséget adott. Azok a feladatok váltották ki a legnagyobb figyelmet, amelyek lehetőséget teremtettek az együttműködésre, önkifejezésre és közös élményre.

Rajnai Richárd összefoglalója a táborról

A táborban megtartott workshopokon 15 középiskolás korú (14-15 évesek) diák vett részt, akiket Gúth Ervinnel két csoportba osztottunk. A csoportokkal felváltva dolgoztunk. A foglalkozások 3 órák voltak, így minden csoportra 6 óra jutott. Az előzetes terv szerint az elméleti alapok átbeszélése után páros/csoportos munkával egy-egy álhírt szerettem volna készíttetni a fiatalokkal úgy, hogy eszközként a telefonjukat használják. Ezt a tervet és a végeredményt alapvetően befolyásolták a bemeneti hiányosságok, melyek a bemelegítő beszélgetések során derültek ki. A foglalkozásokon résztvevő fiatalok egyike sem részesült korábban médiaoktatásban, sőt semmiféle médiaműveltség-fejlesztő tevékenységben sem volt részüik. Ismerve a hazai közoktatási gyakorlatot, ebben semmi meglepő nincs. Az már annál inkább érdekes volt, hogy az egyéb tanórákon sem tanultak semmit a médiaipar működéséről, a médiaműfajokról, vagy akár a saját médiahasználatukról, holott több tantárgy esetében ezeknek valamilyen formában meg kellene jelenniük az oktatási folyamatban. Nem ismertek, vagy nem tudtak például olyan alapfogalmakat körülírni, mint a kommunikáció, vagy a média. Ez rámutat a magyarországi közoktatás problémáira, hiszen úgy tűnt, hogy a fiataloknak kevés tudásuk van az őket közvetlenül érintő médiavilággal kapcsolatban. Az iskola világa ezzel a tiltáson kívül nem is nagyon akar kezdeni semmit.

A FOGLALKOZÁSOK TARTALMA A KÖVETKEZŐ VOLT:

1. tematikai egység

a kommunikáció esetei és szabályszerűségei; a média fogalma és a médiaipar működésének néhány jellemzője; a kortárs médiakörnyezet sajátosságai; a közösségi média használata; tudatos és önálló médiahasználat.

2. tematikai egység

a hír, mint médiaműfaj; a hírgyártás; a hírek sajátosságai és szerkezeti felépítésük; a hír hitelessége; a hírek megfogalmazása audiovizuális eszközökkel; az álhír sajátosságai. Az elméleti részben a felsorolt témákról beszélgettünk, a fiatalok elmondhatták a véleményüket, hozhattak saját példákat. Igyekeztem úgy feldolgozni a problématerületeket, hogy azok kapcsolódjanak a saját élményvilágukhoz.

3. tematikai egység

gyakorlati feladat, amelynek során pároknak, vagy 2-3 fős csoportoknak kellett álhírt készíteni telefonnal. A hírek a könyvtárhoz vagy a workshophoz kellett kapcsolódnia. Első lépésben a fiatalok ötleteket hoztak, melyeket közösen megvitattunk, kiegészítettünk, majd kiválasztottuk azt, amit a legjobban lehetett megvalósítani. Ezek után a fiatalok 60-70 percet kaptak a munkára.

A foglalkozásokat az elkészült gyakorlati feladatok fejlesztő értékelése követte.

Güth Ervin összefoglalója a táborról

A táborozókat két kisebb csoportra bontottuk, így felváltva tudtunk foglalkozásokat tartani. Ez lényegében két-két intenzívebb foglalkozást tett lehetővé csoportonként.

Az első foglalkozás az ismerkedésről és az elméleti tudás megalapozásáról szólt, több, rövid (kb. 30 perces) interaktív előadás keretében. Az ismerkedést egy jégtörő játékkal kezdtük. Kis felkészülés után mindenkinek röviden be kellett mutatkozni és három érdekességet kellett mondani magáról. Ebből az egyiknek kamunak kellett lenni, a többieknek kellett kitalálni, hogy melyik.

Ezután átbeszéltük, hogy mi a foglalkozások célja és próbáltam felderíteni, hogy az előkészített aktivitások közül melyeket és mennyit tudunk majd végigvinni a második foglalkozáson. Mindkét csoportról elmondható, hogy minimális általános médiaismerettel rendelkeztek (1-2 kivétellel). Elmondásuk szerint a tudatos médiahasználat egyáltalán nem vagy alig kapott helyet az iskolai órákon. Nyomatott médiával egyáltalán nem találkoznak, önállóan hírműsorokat nem fogyasztanak, kizárólag közösségi médiából, illetve azon keresztül tájékozódnak. Közéleti ismereteiket,

tapasztalataikat is leginkább így szerzik és leginkább a Tiktokot említették. Ennek megfelelően a közösségi médiára, közösségi médiás tartalomgyártásra helyeztük a hangsúlyt.

Ezután az álhírek, a dezinformáció definícióit, fajtáit, gyakori megjelenési formáikat vizsgáltuk, példákkal és kvizekkel. Ezután a lehetséges jó gyakorlatokról, a FILTER-módszerről beszélgettünk. A gyerekeknek kellett beazonosítani a gyanús tartalmakat és számos eszközt mutattam, ami segíti a hiteles tájékozódást, „nyomozást” (OSINT).

A második foglalkozáson két feladat közül lehetett választani (melléklet). Az első opció a kis segítséggel, de önállóan elkészíthető miniinterjúk (voxpop) felvétele volt fake news témakörben, két különböző kimenettel (videós tartalom Tiktokra, fotósgalériás bejegyzés Instagramra).

A másik egy rövid podcastfelvétel lett volna, ami kutatásból, beszélgetésből állt volna, a technikai segítséggel, mivel ennek elsajátításához kevés a két foglalkozás is. De a két csoportból csak egy diák érdeklődött a műfaj iránt, mindenki a miniinterjúk készítését vállalta.

A kiosztott instrukciókat átbeszéltük, ahogy a legalapvetőbb technikákat is. A feladatokat szétszötták, innen önállóan dolgoztak és technikai segítséget kaptak, amikor kértek. Láthatóan otthonosan mozogtak a közösségi médiák formanyelvében, többen a kiosztott eszközöket (mikrofonok, hangrögzítők, fényképezőgép) jól kezelték. Voltak, akiknek a videószerkesztés sem okozott gondot, nekik gyakorlati tanácsokkal lehetett segíteni. Általánosságban elmondható az is, hogy az előzetes technikai bevezetés alig működött, de az első tapasztalatok után már kérdésekkel jöttek és gyorsan tanultak. Csoportonként két közösségimédia-tartalom készült.

A utolsó napon a két csoporttal átbeszéltük a foglalkozások tapasztalatait, összefoglaltam az elméleti háttérrel és megpróbáltam visszajelzéseket begyűjteni. Utóbbi meg lehetőségen nehéz feladatnak bizonyult, mivel addigra csoport eléggé összeszokott és nem sikerült őket kellően bevonni a feladatba.

Melléklet Gúth Ervin foglalkozásaihoz:

Álhírek a könyvtárban (voxpop)

- Írjatok össze 3-5 kérdést az álhírekkel kapcsolatban!
- Szólítsatok meg udvariasan dolgozókat/látogatókat, mutatkozzatok be, kérjétek engedélyt a rögzítéshez!
- Készítsetek hang- vagy videóinterjút legalább 2-3 emberrel!
- Hallgassátok vissza, írjátok le vagy vágjátok össze a legérdekesebb részeket!
- Mutassátok be a csoportnak az eredményt!

Hogyan?

- 1 Mutatkozz be, meséld el röviden, hogy miért készül az anyag és ki láthatja!
- 2 Indítsd el a felvételt!
- 3 Tedd fel a kérdéseket, figyeld a válaszokra! Ha kell, akkor kérdezz vissza!
- 4 Ha lehet, akkor azonnal dolgozd fel az anyagot.
- 5 Fogalmazd át nyugodtan, de a lényeg maradjon meg! Nagyjából egyforma terjedelmű anyagok kellenek.

Forma

- Fotó (fekvő/1:1/álló)
- Idézet - (+név, +életkor)
- Kenyérszöveg (A könyv főszövegének azon részei, amelyek nincsenek címként, alcímként, élőfejként, élőlábként kiemelve, azaz a könyv tartalmi része.

Álhírek nyomában (podcast)

- Válasszatok ki egy álhírt, rémhírt, amit bemutattok a podcastban!
- Írjatok vázlatot: ki mit mond, hogyan épül fel a beszélgetés!
- Készítsetek próbafelvételt, ellenőrizzék a hangerőt!
- Vegyétek fel a podcastot (5-10 perc)!
- Hallgassátok vissza, adjatok neki címet, és osszátok meg a többiekkel!

Hogyan, mit?

- 1 Kutatás, közös beszélgetés. (FILTER)
- 2 Mikrofonok próbája, ismerkedés az eszközzel.
- 3 Legyél laza, nyugodt, ne túl halk ne túl hangos!
- 4 Bármit ki lehet vágni.
- 5 Csoportkép + vizuál

Khaled-Abdo Szaida összefoglalója a táborról

Első nap a kommunikációval dolgoztunk. Megvizsgáltuk különböző drámajátékokon keresztül, hogy ha elveszítjük a kommunikáció egy-egy eszközét, az mennyire ronsolja az információt, kinek mekkora nehézséget okoz fenntartani a kommunikációs helyzetet. Majd összehasonlítottuk az online kommunikáció lehetőségeivel és eszköztárával és azt vizsgáltuk mennyivel nagyobb az esély arra, hogy félreértsük egymást. Végül egy zenei improvizáció során, beszéd nélkül, pusztán hangszerekkel kellett közösen elmesélni egy történetet és arról beszélgettünk, hogy ebben a helyzetben, hogyan tudtak egymásra hangolódni, mennyit számított a közös jelenlét.

A folytatásban az egyéni felelősségvállalás volt a téma. Beszélgettünk arról, hogy vajon mit jelent a tudatosság, mire van nekik lehetőségük az életükben az online és offline térben. Nagycsoportos és kiscsoportos feladatok következtek, melyek során meghatároztuk, hogy mi a különbség a barát, a haver, az ismerős és az ismeretlen között, majd azt vizsgáltuk, hogy ezek a határok hogyan mosódnak el az online térben. Egy írás gyakorlat kapcsán arról beszélgettünk, hogy milyen motivációval teszünk közzé tartalmakat és ebből mennyi a tudatosan átgon-dolt és a hirtelen felindulásból fakadó. Egyéni feladatban egy alkotásban kellett megfogalmazniuk saját fény és árny oldalukat. Ennek kapcsán arról beszélgettünk, hogy az online térben kialakított személyiségünkben

mennyire vállaljuk az árnyoldalunkat, és hogy ez mennyiben nehezíti meg az önfogadást vagy a reális énkép kialakítását.

Harmadik nap a társadalmi felelősségvállalás lehetőségei az online térben volt a téma, megnéztünk egy videót a Roma Play online közéleti csatornán, ennek eszközeiről beszélgettünk, utána három csoportban egyperces videót készítettek egy szabadon választott témáról.

A záró napon a tábor eseményeit dolgoztuk fel különböző írás, dráma, alkotó és zenés feladatokkal.

